

Mål C-725/23

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

27 november 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach (Polen)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

9 oktober 2023

Kärande:

M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna, med säte i R

Svarande:

R.W.

[Utelämnas] [målnummer]

Beslut

Den 9 oktober 2023 har

Sąd Rejonowy Katowice - Wschód w Katowicach VII Wydział Gospodarczy (Distriktsdomstolen i Katowice - Wschód, sjunde avdelningen för handelsrättsliga mål, [utelämnas])

[utelämnas] [domstolens sammansättning]

vid den muntliga förhandlingen den 9 oktober 2023 i Katowice

inom stängda dörrar

angående den talan som väckts av M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna, med säte i R.

mot R. W.

angående fordran

beslutat följande:

1. Med stöd av artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska följande fråga ställas till Europeiska unionens domstol:

Ska artikel 2.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 11 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (omarbetning) (EUT L 48, 2011, s. 1), tolkas så, att den, utöver kapitalbeloppet för den prestation som är karaktäristisk för det aktuella avtalsförhållandet som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster, även omfattar ersättning för kostnader som uppkommit vid fullgörandet av avtalet och som gäldenären enligt avtal har åtagit sig att betala?

[utelämnas] [målet vilandeförklaras]

[utelämnas]

- Skäl -

Begäran om förhandsavgörande

Parter i målet

Kärande: M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna, med säte i R

[utelämnas]

[utelämnas] [kärandens adress och uppgifter som gör det möjligt att identifiera ombudet]

Svarande: R. W.

som bedriver ekonomisk verksamhet

under näringskännetecknet Firma Handlowo-Usługowa A. i Katowice

[utelämnas]

[utelämnas] [svarandens adress]

Den hänskjutande domstolens fråga

[utelämnas]

[upprepning av tolkningsfrågan]

Faktiska omständigheter i den mån de är av betydelse för den ställda frågan

Parterna är näringsidkare. Käranden är ett kommanditbolag. Svaranden bedriver ekonomisk verksamhet i eget namn.

I samband med den ekonomiska verksamheten ingick parterna den 3 juli 2019 ett hyresavtal på obestämd tid avseende en affärslokal i en fastighet som var belägen i K.

Enligt avtalet har svaranden åtagit sig att betala:

hyra (vid tidpunkten för avtalets ingående) till ett belopp på 270 zloty netto inklusive mervärdesskatt (mervärdesskattesatsen uppgick till 15 zloty per m² yta); det avtalades också att hyran skulle betalas i förskott, senast den 10:e varje månad;

avgifter för allmännyttiga tjänster, omfattande priset för värme, gasbränsle och el som beställts för att tillgodose hyresgästens behov, samt alla fasta avgifter som hyresvärden ådragit sig för tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster; faktureringsperioderna och frekvensen för utfärdande av fakturor för avgifterna fastställdes av hyresvärden (käranden) efter eget gottfinnande; dessa avgifter, inklusive mervärdesskatten, skulle betalas inom 5 dagar från den dag då fakturan överlämnades till hyresgästen (svaranden);

en månatlig schablonavgift för deltagande i täckandet av alla pålagor, utgifter och kostnader som hänför sig till anläggningen (vid avtalets ingående) på 10 zł per m² av den hyrda ytan (inklusive 0,42 zł netto för en tidsobegränsad nyttjanderätt till fastigheten, 1,93 zł för fastighetsskatt, 1,00 zł för kommunal avfallshantering, 8,65 zł netto för övriga pålagor och utgifter); denna avgift inkluderar i synnerhet: offentliga avgifter och andra avgifter, avskrivningar av anläggningen, kostnader för portvakt på anläggningen, kostnader för administration av anläggningen, städ-, renoverings-, underhålls- och reparationskostnader för anläggningen; avgiften skulle betalas i förskott, senast den 10:e varje månad.

Under avtalets löptid utfärdade käranden 3 separata fakturor för varje fordran som grundar sig på avtalet.

Käranden var inte en direkt leverantör av allmännyttiga tjänster (punkt 3b), utan vidarefakturerade endast svaranden de kostnader som den själv betalade till leverantörerna.

Parterna hade avtalat om den ränta som käranden hade rätt till vid försenad betalning av hyran eller någon av avgifterna, enligt den maximala räntesatsen i den mening som avses i artikel 481 § 2¹ i kodeks cywilny (civillagen) (maximal ränta vid betalningsdröjsmål);

Den 13 september 2019 fogade parterna en bilaga till avtalet och utvidgade avtalet till att omfatta ytterligare en affärslokal.

Genom en skrivelse av den 28 maj 2020 underrättade käranden svaranden om uppsägning av hyresavtalet med omedelbar verkan;

Käranden har inom ramen för det förfarande som pågår vid Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach (Distriktsdomstolen i Katowice-Wschód i Katowice) yrkat att svaranden ska betala ett belopp om 13 933,89, bestående av:

fordringar avseende 26 obetalda fakturor, varav 11 fakturor avseende obetalda avgifter för allmännyttiga tjänster, 7 fakturor som omfattar en schablonavgift för deltagande i täckandet av alla pålagor, utgifter och kostnader hänförliga till anläggningen och 8 fakturor avseende hyra; summan av alla obetalda fakturor uppgår till 9397,89 zł;

ett fast belopp på 40 euro för varje faktura som inte betalats i tid (det vill säga 40 euro x 26 fakturor), totalt 4536,00 zł;

Svaranden har inte yttrat sig angående käromålet.

Unionsrätt som är relevant för svaret

Artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 11 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

Detta direktiv ska gälla alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner.

Artikel 2.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 11 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

I detta direktiv avses med förfallet belopp: det kapitalbelopp som skulle ha betalats inom den avtalsenliga eller lagstadgade betalningstiden, inbegripet tillämpliga skatter, tullar, avgifter och övriga pålagor som specificeras i fakturan eller i en likvärdig begäran om betalning.

Artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 11 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, vid handelstransaktioner mellan företag, är berättigad till ränta vid sen betalning utan att det krävs en påminnelse om följande villkor är uppfyllda:

- a) Borgenären har fullgjort sina avtalsenliga och lagstadgade skyldigheter.
- b) Borgenären har inte mottagit det förfallna beloppet i tid, under förutsättning att gäldenären inte är ansvarig för dröjsmålet.

Artikel 6.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 11 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner

Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, om ränta vid sen betalning ska utgå vid handelstransaktioner i enlighet med artikel 3 eller 4, har rätt till minst ett fast belopp om 40 EUR av gäldenären.

EU-domstolens dom av den 20 oktober 2022 i mål C-585/20 ... S.A.U. mot G. R. de S. de la Junta de C. y L.

Nationell rätt som är relevant för svaret

Artikel 659 § 1 i ustawa – Kodeks cywilny (civillagen) av den 23 april 1964

Genom hyresavtalet åtar sig hyresvärden att ge hyresgästen rätt att nyttja eller använda en sak under en bestämd eller obestämd tid och hyresgästen åtar sig att betala hyresvärden den avtalade hyran.

Artikel 4 led 1a i ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (lag om bekämpande av orimligt sena betalningar vid handelstransaktioner) av den 8 mars 2013,

I denna lag ska följande definitioner gälla: kontantförmån: vederlag för leverans av en vara eller utförande av en tjänst i en handelstransaktion.

Artikel 7.1 i ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (lag om bekämpande av orimligt sena betalningar vid handelstransaktioner) av den 8 mars 2013,

Vid handelstransaktioner - med undantag från transaktioner där gäldenären är ett offentligt organ - ska borgenären, utan anmodan, ha rätt till lagstadgad ränta på grund av dröjsmål vid handelstransaktioner för perioden från den dag då penningprestationen förföll till betalning till dess betalning sker, om följande kumulativa villkor är uppfyllda:

- 1) borgenären har fullgjort sina skyldigheter,
- 2) borgenären har inte erhållit betalning inom den i avtalet angivna fristen.

Artikel 10.1 i ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (lag om bekämpande av orimligt sena betalningar vid handelstransaktioner) av den 8 mars 2013.

Från och med den dag då borgenären förvärvar den rätt till ränta som avses i artikel 7.1 eller artikel 8.1 har borgenären rätt att utan anmodan av gäldenären erhålla ersättning för indrivningskostnader som omräknat motsvarar

- 1) 40 euro – i den mån värdet av kontantprestationen inte överstiger 5000 zloty,
- 2) 70 euro – när värdet på kontantprestationen överstiger 5000 PLN men understiger 50000 zloty,
- 3) 100 euro – när värdet på kontantprestationen uppgår till minst 50000 zloty.

Skälen till att den hänskjutande domstolen har ställt en tolkningsfråga

Såsom angetts ovan avser käromålet en begäran om betalning som käranden, tillika hyresvärd (som har upplåtit lokalen för nyttjande), framställt mot svaranden som är hyresgäst (som nyttjar lokalen), avseende hyra, avgifter för förbrukade allmännyttiga tjänster (bland annat el, värme, vatten) och övriga avgifter som hänför sig till underhåll av byggnaden. Käranden har dessutom yrkat ersättning för indrivningskostnaderna för alla obetalda fakturor.

Skyldigheten att betala hyra och avgifter följer av ett skriftligt hyresavtal som parterna ingått. För vart och ett av de angivna förfallna beloppen utfärdade käranden en faktura (tre separata fakturor). Enligt avtalet var faktureringsperioden vad gäller hyror och avgifter som hänförde sig till underhåll av byggnaden en månad och hyror och avgifterna skulle betalas i förskott senast den 10:e varje månad. Vad däremot gäller avgifterna för allmännyttiga tjänster kunde hyresvärden fritt fastställa faktureringsperiod och frekvens för utfärdande av fakturorna, varvid betalning skulle ske inom 5 dagar från det att fakturan i detta avseende överlämnats.

När det gäller allmännyttiga tjänster tillhandahölls de av utomstående aktörer med vilka käranden hade ingått avtal och till vilka käranden gjorde betalningar. Dessa kostnader övervältrades sedan - i form av en faktura - på svaranden, som faktiskt utnyttjade de allmännyttiga tjänsterna (så kallad vidarefakturerings). När det däremot gäller avgiften för underhåll av byggnaden var den schablonmässig och avsåg att täcka kärandens utgifter för bland annat offentliga avgifter, renoveringar och städning av anläggningen, kostnaderna för administration av anläggningen och att täcka avskrivningar.

Av de 26 fakturor som omfattas av begäran om betalning avser 11 fakturor avgifter för allmännyttiga tjänster som förbrukats, 7 fakturor avser schablonavgifter för underhåll av byggnaden och 8 fakturor avser själva hyran.

De faktiska omständigheterna i det aktuella fallet är i själva verket ostridiga. Svaranden har, efter att ha erhållit en kopia av stämningsansökan, inte inkommit med svaromål och har inte heller inställt sig vid förhandlingen och har inte tagit ställning i sak. Den nationella domstolen är emellertid osäker på den rättsliga bedömningen.

Enligt rätten aktualiseras en fråga som krävde en tolkning av unionsrätten, nämligen av artikel 2.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 11 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (omarbetning) (EUT L 48, 2011, s. 1), eftersom det framstår som oklart huruvida käranden är berättigad till ersättning för indrivningskostnader för fakturor som inte utfärdats för hyra för den aktuella månaden. Med andra ord: är ett förfallet belopp i den mening som avses i direktivet varje belopp som grundar sig på ett avtal, även om det endast utgör ersättning för näringsidkarens kostnader och inte utgör motprestation för den prestation som är kännetecknande för det aktuella rättsförhållandet[?]

Enligt den polska civillagen åtar sig hyresvärden att ge hyresgästen rätt att nyttja eller använda en sak under en bestämd eller obestämd tid och hyresgästen åtar sig att betala hyresvärden den avtalade hyran. Hyran är den motprestation som ska betalas till hyresvärden i utbyte mot hyresgästens nyttjande av hyresföremålet. Hyran utgör således ersättning till hyresvärden för hyresgästens nyttjande av det föremål som ställts till förfogande. Parterna kan emellertid i avtalet även komma överens om en skyldighet att utföra andra prestationer, så kallade tilläggsprestationer, eller andra avgifter som inte är beroende av hyresvärden. Dessa prestationer utgör emellertid inte hyra.

Det råder inte några tvivel om att avtalet mellan parterna är en handelstransaktion (se mål C-199/19 ... sp. z o.o. mot J.M.), men med stöd av den nationella lagstiftning som införlivar ovannämnda direktiv avser möjligheten att begära dröjsmålsränta vid handelstransaktioner och således ersättning för indrivningskostnader kontantförmåner som förstås som vederlag för leverans av en vara eller tillhandahållande av en tjänst i en handelstransaktion. Även om det inte finns någon omfattande rättspraxis i detta avseende, kan man möta uppfattningen att en ”kontantförmån” är en förmån som motsvarar en icke-monetär förmån från den andra parten i avtalet (så även: Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) i dom av den 3 januari 2020 [utelämnas]). En liknande ståndpunkt framförs av vissa rättsvetenskapsmän inom doktrinen [utelämnas]. [Hänvisning till doktrinen]

Rättens tvivel skingras inte heller genom en analys av bestämmelserna i direktivet och av skälen till detsamma. Artikel 1.2, i vilken det materiella tillämpningsområdet för direktivet fastställs, och artikel 2.8 förefaller vara relevanta i detta sammanhang.

I den förstnämnda av dessa bestämmelser hänvisas till alla betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner. I skäl 8 anges att tillämpningsområdet för detta direktiv bör begränsas till betalningar som görs som ersättning vid handelstransaktioner och att direktivet inte bör reglera transaktioner med konsumenter, räntor i samband med andra betalningar, t.ex. betalningar enligt lagstiftningen om checkar och växlar, eller betalningar av skadestånd, inbegripet betalningar från försäkringsbolag. Begreppet ersättning i sig har emellertid inte definierats. De exempel som ges på fall som inte omfattas av direktivets tillämpningsområde avser i sin tur situationer där betalningsskyldigheten inte ens till sin natur liknar betalningar enligt avtalet mellan parterna i den aktuella tvisten.

Unionslagstiftaren har däremot definierat begreppet ”förfallet belopp” vilket ska förstås som det kapitalbelopp som skulle ha betalats inom den avtalsenliga eller lagstadgade betalningstiden, inbegripet tillämpliga skatter, tullar, avgifter och övriga pålagor som specificeras i fakturan eller i en likvärdig begäran om betalning. Europeiska unionens domstol har redan befattat sig med tolkningen av detta begrepp (mål C-585/20), men i ett annat sammanhang än det nu aktuella.

Den korrekta tolkningen av denna bestämmelse har en inte oansenlig betydelse, eftersom ett av villkoren för att kunna begära ränta vid sen betalning (artikel 3.1) är att borgenären inte mottagit det förfallna beloppet i tid. Rätten att begära ersättning för indrivningskostnader uppstår först från och med den tidpunkt då rätten att begära ränta förvärvas. Direktivet har införlivats med den polska rättsordningen på samma sätt.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden bör det noteras att det finns ett samband mellan begreppen ersättning och förfallet belopp. Om direktivets tillämpningsområde endast omfattar betalningar som utgör ersättning vid handelstransaktioner, kan begreppet förfallet belopp inte omfatta betalningar av andra fordringar. Det måste således övervägas om det kapitalbelopp som avses i artikel 2.8 i direktivet endast utgör betalning för en icke-monetär prestation som är karakteristisk för det aktuella rättsförhållandet och som den näringsidkare som ingår avtal har åtagit sig att fullgöra.

Den hänskjutande domstolen anser att en fordran avseende en handelstransaktion endast är det belopp som är avsett att utgöra betalning för borgenärens egen icke-monetära prestation (leverans av varor eller tillhandahållande av en tjänst) och inte omfattar ersättning för utgifter eller andra kostnader som tillfälligt har uppkommit, om dessa inte har inräknats och inte utgör en del av det belopp som ska betalas för denna prestation. I ekonomiska förbindelser förefaller principen vara att ersättningen utformas med beaktande av de kostnader som uppkommit och den förväntade vinsten. Vid en uppdelning av dessa delar enligt avtalet måste det anses att den del som omfattar de uppkomna utgifterna inte utgör betalning för tillhandahållandet av en tjänst eller leveransen av en vara. Ett motsatt antagande skulle kunna leda till att borgenären skulle ha en rätt att kräva flera fasta ersättningar för - i princip - en enda prestation. På motsvarande sätt bör betalningar som är kopplade till en handelstransaktion men som på grund av sin karaktär och sitt ursprung inte kan räknas in i det belopp som ska betalas till borgenären bedömas. Som exempel kan här nämnas de ovannämnda kostnaderna för tillhandahållande av allmännyttiga tjänster, vilka tillhandahålls av utomstående aktörer och vilka avtalsparten själv inte tillhandahåller och inte heller är skyldig att göra det (den använder inte underleverantörer för att fullgöra sin egen skyldighet), utan övervältrar endast den kostnad som uppstår i detta avseende. Detta är utgifter som endast uppstår i samband med borgenärens fullgörande av en karakteristisk prestation.

Däremot - och det är bland annat detta som enligt den nationella domstolen framstår som oklart - om borgenären har haft vissa kostnader, som gäldenären skulle ersätta borgenären för inom en viss tidsperiod, så kan detta vid betalningsdröjsmål ha en negativ inverkan på borgenärens ekonomiska situation och leda till att denne blir tvungen att använda externa finansieringskällor för sin löpande verksamhet. Syftet med direktivet var emellertid bland annat att motverka sådana situationer som inte förblir utan inverkan på företagets konkurrenskraft och lönsamhet på den inre marknaden.

Svaret på den ställda frågan är således relevant för avgörandet av yrkandet om fasta ersättningsbelopp för fakturor som utfärdats och inte betalats i tid, vilka innefattar belopp som ska betalas i form av schablonavgifter för underhåll av byggnaden och ersättning för utgifter för förbrukade allmännyttiga tjänster. Även om svaranden inte har bestritt käromålet i detta hänseende, är den nationella domstolen skyldig att ex officio tillämpa materiella bestämmelser korrekt.

[utelämnas]

[utelämnas] [domstolens sammansättning]

[utelämnas]

[utelämnas] [nationella processrättsliga frågor]

K., den 9 oktober 2023

[utelämnas]

[utelämnas] [domstolens sammansättning]

ARBETS
DOKUMENT